

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologiæ Moralis

Busenbaum, Hermann

Monasterii Westphaliæ

Dub. II. Quæ impedimenta dirimentia matrimonium?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40957

consummationem, vel etiam ut planè omittatur, si iusta causa subsit, v. g. timor, ne alioqui malitiosè impediatur matrimonium, pudor contractuentium, senium, inconstantia, status disparitas, metus scandali, infamiæ, incontinentiæ, &c. *Bon. l. c.*

VI. Et si, quando per dispensationem contractum est matrimonium ante proclamationes postea faciendas, conjux non teneatur, nec debeat alteri reddere debitum, priusquam factæ fuerint: quando tamen certi sunt nullum subesse impedimentum, non peccare mortaliter consummando: tenet *Sot. Led. Texed. contra Sanch. apud Dia. p. 9. t. 8. R. 19.*

VII. Et si Parochus dispensare non possit, potest tamè in casu necessitatis per Episcopiam declarare, præceptum hoc hic & nunc non obligare, v. g. si moriturus concubinam velit ducere, ob prolis legitimationem, *Bonac. l. c. ex Sylv. Sanch. &c.*

DUBIUM II.

Quæ impedimenta dirimunt matrimonium?

Resp. Præter defectum consensus, de quo supra c. 2. d. 1. sunt, quæ sequentibus versibus comprehenduntur.

*Error conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas
Ætas, affines, si clandestinus, & impos,
Raptave sit mulier, nec parti reddita rute,*

Hæc

Hæc socianda vetant connubia, facta retrahant :

Hæc socianda vetant connubia, facta retrahant :

Dicitur I. *Error*, scilicet personæ: qui dirimit jure naturæ, v.g. si Cajo volenti ducere Annam offerat se Maria, cum qua, putans esse Annam, contrahat: quia error aufert libertatem, & consensum requisitum jure naturæ ad contractum.

Dixi, *Persona*: quia error qualitatis, seu conditionis personæ, (excipio servitutem) non irritat matrimonium, ut v.g. si putetur esse nobilis, virgo, dives, &c. quam quis vult ducere, nec sit talis: quia hic error non tollit consensum in personam, & materiam contractus. Aliud tamen esset, si absolutè nollet consentire in personam, nisi tali conditione affectam, aut si ipsa conditio, juxta intentionem contrahentis, transiret in conditionem personæ: ut si quis vellet ducere primogenitam Regis nec aliam, & tamen alia substitueretur, non subsisteret contractus. *Bon. q. 3. p. 2. ex Sanch. l. 7. d. 18. Con. d. 31. Fill. &c.*

Dicitur II. *Conditio*, scilicet servilis, ut si homo liber ignoranter contrahat cum serva, vel servus cum serva, nullum est matrimonium. Idquæ secundum sententiam communiorem, jure tantum Ecclesiastico, fundato tamen in jure naturali, cui est valdè conforme. Ratio, quia talis contractus adversatur. 1. Bono Sacramenti, cum servus invito domino nequeat cohabitare conjugii. 2. Bono fidei conjugalis, cum non possit solvere debitum ad libitum alterius. 3. Bono prolis, cum servus omnia acquirat domino. Ubi tamen *Notandum*, non esse propriè servos, qui sunt co-

loni originarii, vel ascititii, vulgò dicti *Leibegene*
v. Laym. l. 5. t. 10. p. 4. c. 2.

Dicitur III. *Votum* scilicet Solemne Castitatis, per susceptionem ordinis sacri, vel per solemnem professionem in religione approbatam, sponte emissam.

Dico I. *Sponte*: quia metus gravis irritat professionem ut *v. supra l. 5. c. 1. d. 2.*

Dico II. *Solemne*: quia votum simplex tantum impedit, non dirimit (excipe tamen vota simplicia Societatis.) *v. Laym. l. c. 3.*

Dicitur IV. *Cognatio*, quæ triplex est.

Prima dicitur *Legalis*, quæ est propinquitās personarum proveniens ex adoptione perfecta, (qua scilicet persona extranea assumitur in filium vel nepotem, ita ut transeat in potestatem adoptantis; eique succedat, vel tanquam hæres necessarius ex testamento, in quarta parte, vel tanquam filius ab intestato in totum) ea enim dirimit matrimonium usque ad quartum gradum, inter adoptantem & adoptatum, ejusque descendentes. *Cap. Per adoptionem, 3. q. 3. Cap. Dilige, 30 q. 3. v. Bon. q. 3. p. 5. §. 3. n. 4. & 5. Vide tamen Laym. cap. 7 & Dian. p. 9. t. 6. R. 54. ubi contra communem sententiam notat ex Henrig. Liff. &c. probabile esse, quod post Trident. tantum dirimat usque ad gradum secundum inclusive, sicut cognatio spiritualis.*

Secunda est cognatio spiritualis, quæ jure Ecclesiastico oritur inter personas aliquas ratione Baptismi & Confirmationis, dirimitque matrimonium, (ut habetur *c. 1. de cognatione spiri-*
tuali,

tuus, in 6. cap. Veniens, & constat ex Trid. s. 24.
l. 2. v. Bon. q. 3. p. 5. Sanch. l. 7. d. 34. Suar. 3 p. 9.
67) inter baptizantem & baptizatum, & hujus
patrem & matrem; item inter susceptorem &
susceptum, & hujus patrem & matrem.

Tertia est cognatio consanguinitatis carnalis,
quæ est vinculum personarum ab eodem stipite
proximo descendantium, dirimitque matrimo-
nium usque ad quartum gradum lineæ transver-
sæ inclusivè. Et quidem quoad primum
jure naturæ: quoad reliquos tres, solo jure Ec-
clesiastico. Unde etiam Pontifex in his, ex justa
causa, dispensare potest. Gradus verò lineæ rectæ,
probabile est, omnes jure naturæ esse prohibi-
tos. Porro pro gradibus consanguinitatis digno-
scendis statuuntur sequentes regulæ.

Prima. In linea recta tam ascendentium, quam
descendentium, quot sunt personæ, tot sunt gra-
dus, una dempta, scilicet stipite: v. g. pater & fi-
lius sunt consanguinei in primo gradu; nepos &
avus in secundo, &c.

Secunda. In linea transversa æquali, (quæ est
inter personas à communi stipite æqualiter di-
stantes) quot gradibus personæ singulæ à com-
muni stipite distant, totidem distant inter se. Un-
de frater & soror sunt in primo gradu lineæ
transversæ; patruales & consobrini in secundo,
filii eorundem in tertio.

Tertia. In linea transversa inæquali, inter per-
sonas inæqualiter distantes à communi stipite,
quot gradibus remotior persona distat à stipite,
tot gradibus distant inter se. Unde patru⁹ & nepos
Kk 4 filius

filius & soror patris, sunt consanguinei in secundo gradu, quæ omnia patent in adjuncto schemate.

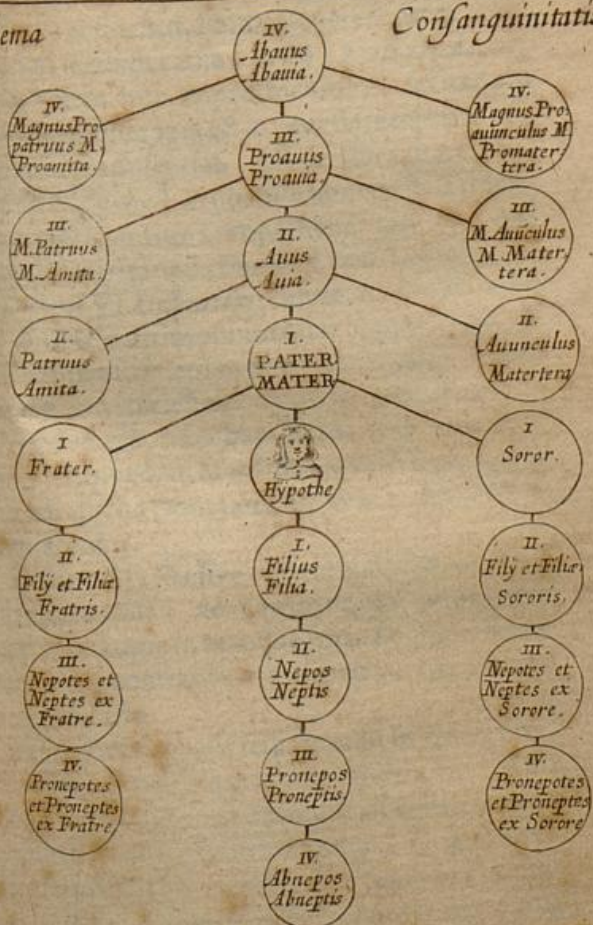
(NB)

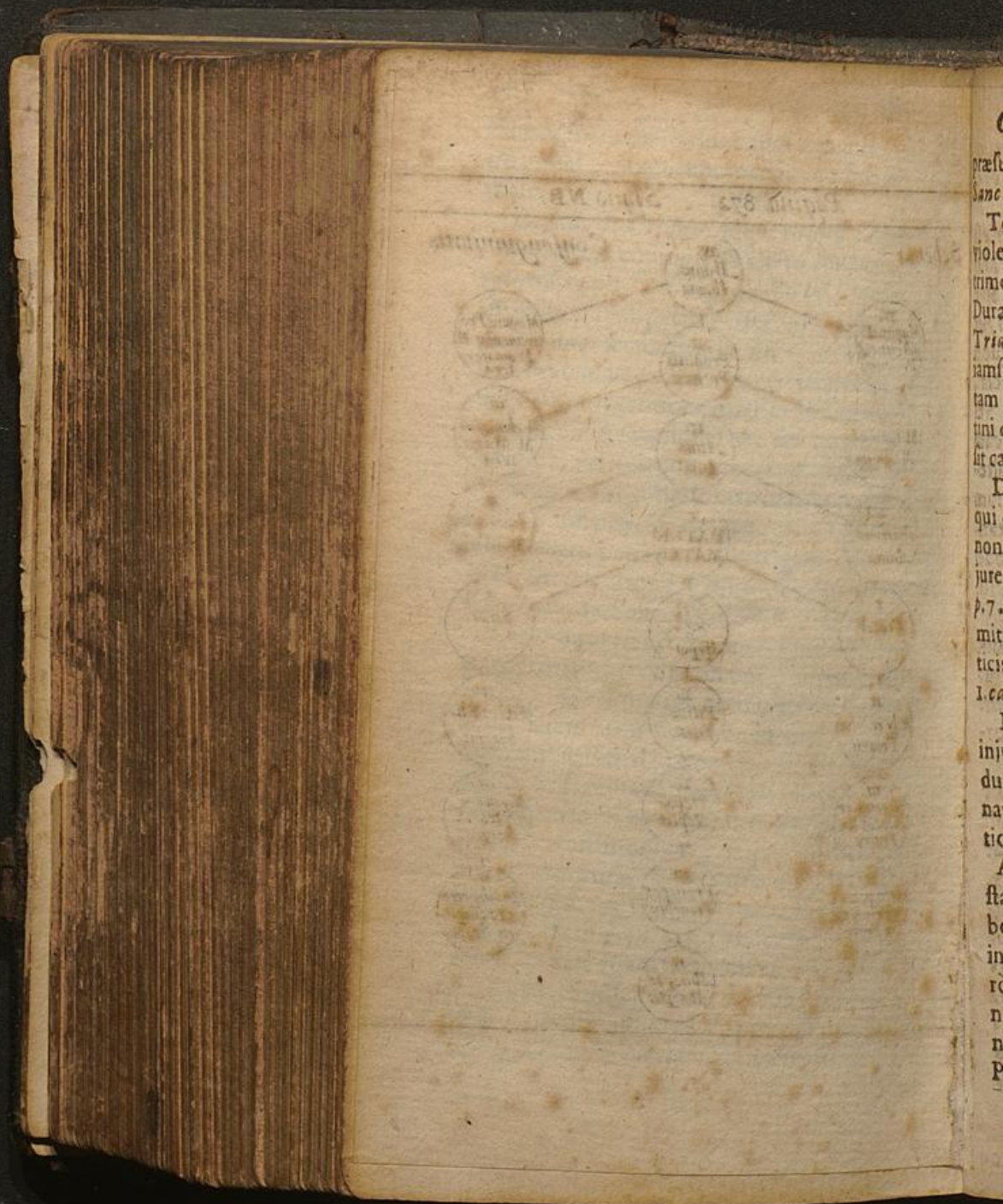
Dicitur V. *Crimen*: idque triplex. Primum est homicidium conjugis ab altero conjuge, & alio tertio, sive physicè, v.g. gladio vel veneno; sive moraliter, ut imperio, perfectum, eo consilio, ut postea inter se matrimonium contrahant. Quod si cædes tentata sit, sed non perfecta, vel perfecta, sed absque intentione matrimonii ineundi; vel cum intentione quidem ea, sed non significata exterius; vel non communi consilio, sed ab altero tantum, non dirimit matrimonium, nisi etiam adulterium præcesserit: tunc enim etsi unus tantum cædem perfecit, altero ignaro, dummodo id fecerit intentione matrimonii, verè dirimit. Ita *Con. Ledes. Sa. Sanch. l. 7. d. 78 n. 13. & d. 79.*

Secundum est adulterium, quando nimirum duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjuge, & vel matrimonium ineunt de præsentibus, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis. Sed in hoc casu requiritur, ut promissio sit acceptata, & uterque sciat alterum esse conjugatum: si enim vel alteruter ignoret, non irritatur matrimonium, si quod postea ineatur conjuge mortuâ. *Perez. Con. d. 31. n. 57. & 61. Sanch. l. 7. d. 9. n. 12. Fill. n. 256, v. etiam Bon. q. 3. p. 6. n. 8. Dian. p. 3. r. 4. R. 198.* excusatque ignorantia quævis, etiam facti. *Sanch. M. Leo in praxi p. 2. f. 284.* Sufficit autem si adulter dubitet, utrum tempore adulterii & promissionis de matrimonio cum adultera, vixerit alter conjux: quia præ-

Schema

Consanguinitatis

presumitur vixisse, nisi mors probetur. Nav.
Sanc. l. 7. de matr. d. 79. Bard. d. c. 11. §. 8.

Tertium est raptus, per quem persona cum
violencia abducitur, libidinis exercendæ, vel ma-
trimonii ineundi causa, S. Tho. Moli. t. 3. d. 105.
Durat autem hoc impedimentum, secundum
Trid. quamdiu rapta est in potestate raptoris, et-
iamsi liberè consentiat. Unde libertati restitu-
tam ducere potest. Probabile tamen est, Triden-
tini decreto tantum comprehendi raptum, qui
sit causa matrimonii, Sanch. d. 13. v. Laym.

Dicitur VI *Disparitas*, cultus, sive religionis:
qui dirimit matrimonium inter baptizatum, &
non baptizatum, etiam catechumenum. Idque
jure tantum Ecclesiastico non scripto, Bon. q. 3.
p. 7. ex Con. &c. Inter baptizatos verò non diri-
mit, etsi impediat. Matrimonia verò cum hære-
ticis etsi illicita, sunt tamen valida. v. *suprà* l. 2. s.
l. cap. 4. dub. 3.

Dicitur VII *Vis*, sive violentia, & gravis metus
injustè incussus, ad matrimonium extorquen-
dum; irritatque in utroque foro. Et quidem jure
naturæ, si à contrahente; positivo autem, si à ter-
tio sit incussus.

Addo *gravis*, qualis scilicet cadit in virum con-
stantem v. g. mortis, perpetui carceris, amissionis
bonorum, injustæ excommunicationis, enormis
indignationis patris valde austeri. Quando ve-
rò metus est levis, contractus censetur sponta-
neus, idque ad cavendas lites, etiam in matrimo-
nialibus, ut Sacramento consulatur. *Rebel. Sanc.*
Pont. &c. communiter cum Dian. p. 3. t. 4. R. 230.

§ 1. §. R. 117. quamvis *Nav. Gabr. & Cov.* id negent, si metus extorserit consensum, ut absque eo non fuisset *Addidi. 2. injuste*; quia si iuste sit incussus, valet matrimonium: talis enim non tam infertur ab alio, quam ab ipso met, qui causam dedit; ut si v. g. deprehenso in crimine cum filia mineris accusationem, nisi illam ducat. *Addidi 3. ad extorquendum*: quia matrimonium ex metu etiam gravissimo, undecunque & quandoeunque incusso, dummodo non ad matrimonium extorquendum, valet: tunc enim non tam contrahitur metu, quam eligitur medium evadendi periculum: & matrimonium est simpliciter voluntarium. Unde resolvitur valere matrimonium in sequentibus casibus. *v. Bon. q. 3 p. 8.*

I Si concubinaris metu gehennae vel mortis, in morbo, vel naufragio contrahat cum concubina. *Bon. l. c.*

II Si quis à medico persuasus, non diu se viturum, nisi ducta uxore, eam ducat, *Bon. l. c. num. 19.*

III. Si in carcerem conjectus, spe evadendi, contrahat cum filia hētoris, *Sanch. l. 4. d. 12 n. 10. Con. d. 28. dub. 1 cap. 3.*

IV. Si ad mortem damnatus, ut evadat, ducat meretricem aut aliam. *Con. n. 10. Fill. c. 4. q. 1.*

V. Si Princeps obsessus offerat filiam in matrimonium obsidenti, ut liberetur obsidione *Ibid.*

VI. Si raptor vel deflorator virginis metu mortis offerat se iudici ad eam ducendam, *Bon. num. 22. ex Regim. Henrici Cnc.*

VII. Si ad mortem decumbens contrahat cum filia

Filia medici, aliàs illi mederi nolentis. *Reb. Sanch.*
d. 12. Con. Fill. num. 103. &c. et si alii quidam ne-
gent.

VIII. Et si metus gravis incussus fuerit tan-
tum ad contrahendum matrimonium in gene-
re, contractum tamen nullum esse, docet *Sanch.*
Salas Palaus Pontius &c. cum Dia. p. 4. t. 4. R. 33.
contra *Azor. & alios 4.*

IX. Quando matrimoniū ex gravi metu con-
tractū fuit, non teneri (in foro conscientiae) per
se loquendo, illud perficere, posseque altero in-
vito resilire, etiam eum, qui liber à metu fuit, et-
iam si ab ipso, seu ejus culpa illatus fuerit, docet,
Sanch. Villal. Hurt. & Ochag. cum Dia. p. 3. t. 4.
R. 229. & p. 9. t. 8. R. 27. contra Con. & Pont.

Dicitur VIII. *Ordo*, scilicet sacer, sive Major,
quem, qui non coactus suscepit, invalidè matri-
monium contrahet, ut v. supra de Sacramento *Or-*
dinu, & hic *impedimento tertio*.

Dicitur IX. *Ligamen*, propter quod, quamdiu
quis ligatus est conjugī adhuc viventi, invalidè
contrahit cum alio: quanquam licitè, & sine pec-
caro; si moraliter sit certus de morte conjugis;
qui si postea compareat, tenetur ad eundem re-
dire, dimisso posteriore, v. *Bon. p. 10.*

Dicitur X. *Honestas*, hoc est, justitia publicæ
honestatis, ob quam nemo potest contrahere cū
consanguineis illius, cum qua contraxit sponsa-
lia, vel matrimonium ratum. Et quidem ante Tri-
dentinum jure antiquo, hoc impedimentum
dirimit matrimonium inter sponsum & con-
sanguineos sponsæ, usque ad 4. gradum, oritur.

que ex sponsalibus quibuscunque etiam invalidis, (præterquam ex defectu consensus) jure verò novo Tridentini, non oritur, si sponsalia sint invalida; & irritat tantum usque ad primum gradum, si ex sponsalibus; ad quartum verò, si ex matrimonio rato sequatur, v. Bon. p. 11. Sanc. l. 7. d. 68. Fill. t. 10. p. 2. cap. 6. Notat etiam Dian. non oriri ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis, p. 3. t. 2. R. 232. ex Pont. & alii 3. contra Sanch. uti neque ex conditionatis, donec conditio sit impleta p. 9. t. 6. R. 25. ex Opáton. Oriri tamen ex matrimonio invalido, nisi sit tale ob defectum consensus, p. 9. t. 6. R. 50. ex declaratione Pii V. atque etiam ex clandestino. *Ibid.* R. 53. ex Pontio, Palao, Hurt. Perex &c. contra Sanch. & Prap.

Dicitur XI. *Ætas*: quia ad valorem matrimonii, jure Ecclesiastico requiritur annus 14. viri & 12. sceminæ, completus: nisi tamen malitia ætatem suppleat, hoc est, adfit & doli capacitas, & potentia ad copulam, de quibus judicare prudentum est, Laym. c. 12. n. 1. Cap. De illis &c. ult. eodem tit.

Dicitur XII. *Affines*. Est autem affinitas, propinquitas personarum, nata ex copula carnali, si-ve licita si-ve illicita. Utraque, jure saltem Ecclesiastico, dirimit matrimonium: illa usque ad 4. gradum inclusivè; hæc verò jure novo, usque ad secundum tantum. Et quidem si antecedit matrimonium: nam si superveniat, v. g. si Titius cognoscat uxoris suæ cognatam in secundo gradu, non dirimit, licet is, qui peccavit, non possit petere debitum, sed tantum reddere. Porro gra-

vide id & amplius probable.

us & lineæ affinitatis accipiuntur, sicut in consanguinitate, ita ut qui est uxoris consanguineus in primo gradu, sive rectæ, sive transversæ lineæ, is sit affinis marito in eodem gradu lineæ rectæ vel transversæ. Denique omnis affinitas, quæ oritur ex affinitate, sublata est per *Concilium Lateranense. v. Laym. & Bon. p. 12. Unde resolves.*

I. Is, qui fornicatus est cum sorore sponsæ suæ, cum neutra potest validè contrahere citra dispensationem; imò nec cum earum consobrina, vel matertera.

II. Potest quis ducere affinem fratris sui, etiam in primo gradu v. g. duo fratres possunt ducere duas sorores; imò pater & filius possunt ducere matrem & filiam. *Laym. Bon. l. c.*

III. Titius potest successivè ducere Titiam & Bertam, quæ fuerunt uxores Caii & Sempronii fratrum.

IV. Titius, qui duxerat sororem Caii, potest post mortem Caii, ejusque sororis, ducere Bertam uxorem Caii.

Dicitur XIII. *Si clandestinus*: quia *Trid.* irritat matrimonia eorum, qui contrahunt aliter, quàm coram Parocho, vel alio sacerdote, de ipsius vel ordinarii licentia, & duobus minimùm testibus: vultque graviter puniri eos, qui contra hoc contraxerint, vel etiam interfuerint. *Vnde resolves.*

I. Per Parochum intelligitur is, qui habet ordinariam jurisdictionem in contrahentes, utpote qui domicilium & habitationem habeant in ejus Parochia; item Episcopus, vel ejus Vicarius in

sua diœcesi, uti & Papa: item Capitulum sede vacante; Cardinales in Ecclesiis sui tituli, legati in sua provincia. Sufficit etiam excommunicatus, aut non Sacerdos. Nec requiritur, ut à patre rei verè sit Parochus, sed sufficit, si habeat titulum saltem coloratum, ita ut communi errore habeatur Parochus. nec sit intrusus absque omni titulo, v. *Bon. q. 2. p. 8.*

II. Parochus, vel quivis habens jurisdictionem ordinariam, potest alium sibi substituere; non tamen nisi Sacerdotem.

III. Cum ad testes requisitos non addatur, debere esse omni exceptione majores, sufficiunt etiam infames, scœmine, pueri habentes usum sufficientem rationis, parentes, domestici, ac servi.

IV. Si duo sint Parochi ejusdem Parochiæ, potest utervis assumi. Similiter qui habet duo domicilia quæ æqualiter inhabitat, vel domum, quæ partim pertinet ad unam Parochiam partim ad alteram, potest alterutrum accersere: quia uterque est proprius Parochus. *Lay. Bon. l. c.*

V. Et si ex præcepto adhibendus sit Parochus contrahentis illius, in cujus Parochia matrimonium celebratur: sufficit tamen ad valorem, si alterius Pastor assistat, ut declaravit *Congregatio Cardinalium*, apud *Rebel & Bon. q. 2. p. 8.* etiam extra suam Parochiam, vel diœcesin; quia hic actus non est jurisdictionis contentiosæ. Non tamen licebit tunc nuptiis benedicere, sine alterius licentia. *Sanch. l. 3. d. 19.*

VI. Is, qui substituitur, debet habere expressam, vel saltem tacitam licentiam, ex ratihabitione

ne de præfenti: quia non sufficit rati habitio de futuro, quâ quis putet alterum postea ratum habiturum. *Sanch. d. 35. Regin. Con. apud Bon. l. c. m. 31.* licet ipse neget tacitam sufficere.

VII. Vagabundi possunt contrahere coram quolibet Parocho, (idque, ut *Lay. c. 4. n. 3.* docet ex *Sanch.* etsi alteruter tantum sit vagus.) Hic autem tenetur de illorum conditione diligenter inquirere, ut monet *Trid.* an scilicet alibi sint conjuncti, &c. & deinde petere licentiam ab Episcopo assistendi; sine qua licet validè assistat, graviter tamen peccat. Ita *Lay. t. 4. l. 3. ex Sanch. d. 19. & d. 25. n. 14.*

VIII. Peregrini, qui ex causa exiguo tempore domo absunt, non possunt contrahere peregrè coram Parocho loci: quia non est illorum verus. Aliud est de iis, qui alicubi habitacionem figunt, pro majore parte anni, aut eò venerunt animo manendi, saltem majore anni parte, licet postea contingat casu subitò recedere; v. g. famuli ancillæ, studiosi, *Bon. q. 1. p. 8. n. 1. Sanch. l. 3. d. 23. n. 11.* Ratio, quia contrahunt ibi domicilium Parochiale, & Pastor illius loci est proprius illorum.

IX. Parochus & testes sic debent esse præfentes, ut advertere possint quid agatur, & de testari. Et quidem non est necesse, ut ipsi videant contrahentes, dummodò audiant verba contractus, si voces contrahentium noverint. *Sanch. Fill. Pont. & alii. cum Dia. p. 8. r. 7. R. 68.* contra *Barbos.* Nec refert, etiamsi per metum, vim, dolum, aut injuriam nolentes detineantur, vel etiam

iam contradicant, ac resistent: aut licet prohibiti sint ab Ordinario, ne intersint. *Bon. l.c. ex decla. Card. Con. Fill. Sanc. ll. cc. &c.*

X. Parochus tenetur utrumque contrahentem interrogare, non quidem de impedimento. *Gutier. Sanch. Dian. p. 3. t. 4. R. 294.* sed de mutuo consensu. *Trid. sess. 24. c. 1.* Ejus tamen omisso, quando de utriusq; libero consensu constat, venialis tantum est *Sanch. Con. Dia. l.c.* Similiter mortale non esse, et si intellecto consensu non dicat: *Ego vos conjungo in nomine Patris & Filii & Spir. S. docet Sanch. Con. Fill. Gutier. Dia. p. 3. t. 4. R. 256. contra Rebell. &c.*

Dicitur XIV. *Et impos*, quod impedimentum vocatur frigiditas, vel impotentia, Quæ si perpetua sit, & matrimonium antecedit, irritat illud jure naturæ; vel omne, & respectu cujus cunque, si sit absoluta; vel certum tantum, si sit restricta seu respectiva. Idque sive orta sit ab intrinseco, & vitio naturæ, sive ab extrinseco, opera hominis vel diaboli; sive cognita alteri fuerit, sive non; sive sit ex parte utriusque contrahentis, sive alterius tantum. Ratio, quia matrimonium consistit in mutua traditione corporum, physice aptorum ad generationem, sive in traditione potestatis corporis ad copulam conjugalem: hanc autem potestatem impotens non potest tradere, cum eam non habeat.

Porro impotentia in viro esse censetur, quando est Eunuchus, vel saltem non potest seminare intra naturale vas fœminæ: in fœmina verò, quando vel seminare non potest, (si verum est, semen

femen foeminarum requiri ad generationem)
 vel propter arctitudinem non potest virum pati,
 aut ejus semen recipere.

Dixi I. *Si sit perpetua* : qualis est, quæ nulla ar-
 te potest tolli. In dubio autem perpetuitatis,
 conceditur à jure triennium, & experiendum
 bona fide.

Dixi II. *Si antecadat* : nam si subsequatur ma-
 trimonium, non irritat illud, etsi usum ita impe-
 diat, ut soli contactus, & oscula liceant, extra pe-
 riculum pollutionis. Idque quando impotentia
 est certa : nam si dubia sit, tam diu licet conari ad
 copulam, quamdiu probabilis est spes seminan-
 di intra vas. *Laym. l. 5. c. 10 p. 4. ca. 12. ex Sancti
 Navar. Henrici* Unde resolves.

I. Invalide contrahunt evirati, seu Eunuchi,
 quando carent utroque teste : quia non emit-
 tunt verum semen aptum generationi. Nec re-
 fert, quod instar senum sterillum satisfaciunt
 concupiscentiæ foeminae ; quia id non faciunt
 per copulam natura sua aptam generationi, ob
 defectum seminis, quod senes tamen emittunt,
 etsi semen senum per accidens non sit prolifi-
 cum. *Lay. l. c. Bon. q. 3. p. 13. &c.*

II. Validè contrahunt, I. Steriles, quia etsi sint
 impotentes ad generationem, non tamen ad co-
 pulam, atque adeò sunt capaces omnis juris &
 obligationis matrimonii ; & susceptio prolis li-
 cèt sit præcipuus, non tamen unicus, nec imme-
 diatus finis matrimonii. *Bon. q. 3. p. 13. ex Henrici
 Con. Fill. &c.* Eadem est ratio de iis, quæ non
 edunt foetum, nisi mortuum, vel non nisi cum
 per-

periculo vitæ. *Bon. &c. l. c. 2.* Hermaphroditus: quia verè sunt potentes ad usum matrimonii. Et quidem si alter sexus emineat, secundum illud tantum valebit: si uterque sit par, optio illis datur, ut utrolibet utantur, ita tamen ut quem semel elegerint, semper retineant. *Sanc. l. 10. d. 106. Bon. l. c. ex Henrig. Sanch. Con. Fill. &c. 3.* Is qui paulò post est moriturus; quia in eo manet potentia ad coitum, etsi per accidens vi morbi impediatur. Patet ex praxi Ecclesiæ, quæ illis interdum suadet, ut concubinas ducant. *Lay. l. 6. ex Sanch. d. 105. n. 3. Covar. &c.*

III. Impuberes, si utantur ratione, non jure naturæ, sed Ecclesiastico tantum, invalidè contrahunt; quia impotentia illorum est tantum temporalis, v. supra hoc dub. imped. 3.

Quæres. Quid censendum de matrimoniis, quæ contrahuntur in partibus hæreticis?

Resp. Circa ea *Congregatio Cardinalium* resolvit sequentia. 1. Ubi hoc decretum Concilii nondum publicatum est in Parochia, v. g. in Saxonia & Anglia, valere matrimonium contractum absque forma præscripta. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilii fuit observatum. 2. Hæreticos, in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, v. g. in Hollandia, Frisia, &c. teneri formam præscriptam servare. Unde consequenter ipsorum matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. *Laym. tamen l. 5. c. 10. p. 2. ca. 4.* putat eam

NON

non esse mentem summorum Pontificum, propter gravissima incommoda inde subsequenda. 3. Si Parochia, in qua aliquando decretum fuit observatum, proprio Parocho, & Episcopo careat, nullusque istic sit, qui vices Episcopi vel Parochi suppleat, matrimonium valere absque presentia Parochi; servata tamen, in quibus potest, forma Concilii, nempe adhibitis saltem duobus testibus. Idem est, si Parochus & Episcopus metu hæreticorum lateat, ita ut verè ignoretur ubi sit, vel eorum metu absit à diocesi, & ad neutrum sit tutus accessus.

Dicitur XV. *Raptave sit*, de quo v. supra in impedimento criminis.

DUBIUM III.

Quomodo matrimonium invalidum sit revalidandum?

Resp. I. Si fuit invalidum propter consensum fictum, vel metu extortum, sive ex una, sive ex utraque parte, potest revalidari per quodcumque signum veri & novi consensus: quia si altera tantum pars fidè contraxit, consensus unius partis habitualiter permansit; ergò accedente alterius consensus validatur, *Sanch. l. 2. d. 32. n. 9. Con. d. 24. dub. 10. n. 89. Navar. Fill. Bon. &c.* Unde resolves.

I. Si metus, vel defectus consensus fuerit alterius tantum partis, curandum est, ut ea saltem novū & liberum consensum eliciat, & externis signis prodatur: alteri autē parti non opus est declarari,